

Vooruitzichten voor de circulaire economie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

INTERVIEW VAN CÉDRIC HANANEL

Cédric Hananel

Directeur van het consultancy- en communicatie-agentschap Arctik en medeauteur van het boek « L'économie circulaire en Région de Bruxelles-Capitale ».

BRUPARTNERS :

Welk doel had u voor ogen toen u heeft meegeschreven aan uw boek over de circulaire economie te Brussel ?

Dit avontuur is gestart na een aantal gesprekken met institutionele partners. Samen met Hugues Belin, medeauteur van dit werk en journalist gespecialiseerd in energie- en klimaatvraagstukken, zijn wij tot de vaststelling gekomen dat **de initiatieven inzake circulaire economie in het Brussels gewest - ondanks een echt elan - weinig of een slechts zeer fragmentaire bekendheid genoten.**

We hadden bovendien reeds meermaals samengewerkt. Het sprak dan ook vanzelf om dit boek samen te schrijven.

BRUPARTNERS :

Voor het schrijven ervan heeft u een groot aantal publieke en private spelers ontmoet. Welke conclusies heeft u uit deze ontmoetingen getrokken ?

1 Bij de opstelling van het boek werden we zeer aangenaam verrast door het **enthousiasme** dat al onze gesprekspartners deelden. Het is een gevoel dat ik reeds vele jaren vaststel en dat enkel is toegenomen. Ook al is het begrip van de circulaire economie reeds verschillende decennia oud*, het heeft tijd nodig gehad om ingang te vinden in de maatschappij. **De circulaire economie staat vandaag regelmatig aan de top van de beleidsprogramma's voor regionale ontwikkeling** (Brussel, Rotterdam, Oslo, Parijs, enz.), en een **toenemend aantal beleidsverantwoordelijken nemen de beginselen ervan in hun strategieën op**. Multinationals, zoals Unilever, Google, Patagonia of Décathlon komen vandaag op voor de circulariteit van de economie.

*Het concept van cradle-to-cradle (letterlijk « van de wieg tot de wieg » of C2C) werd op het einde van de jaren '80 ontwikkeld door Michael Braungart en William McDonough die zich door de natuur hebben laten leiden om de verschillende levenscycli van een product te onderzoeken.

2

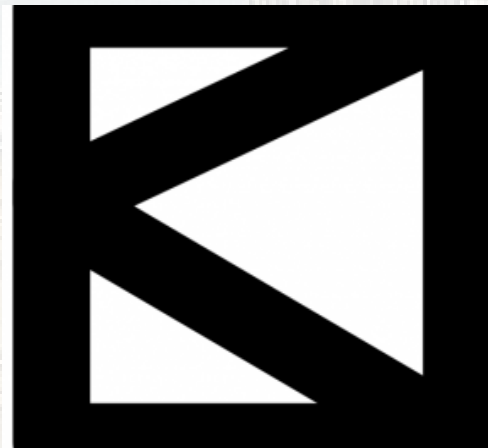

In het Brussels gewest betreft het min of meer grote ondernemingen, zoals [Jacques Delens](#), [Urbike](#), [Beerfood](#), [Coucou](#), enz. Dit geeft uiting aan een zekere **bewustwording van de negatieve impact van onze productie- en verbruikswijzen voor het leefmilieu, de economie en de mens.**

**Jacques
Delens**

©JACQUES DELENS

©URBIKE FACEBOOK

©WATTITUDE

Coucou

©COUCOUSHOP.BE

3

Het concept van de circulaire economie is een praktisch antwoord op de milieuvraagstukken maar tevens op economische vragen (« Is het niet goedkoper om in te voeren ? », « Is het niet goedkoper dan te herstellen ? »). De voorstanders van de ontgroei zouden hierin ongetwijfeld een bron van kritiek vinden, maar dit concept laat toe om een ander systeem te overwegen, zonder alles te moeten vernietigen. De snelheid en de omvang van de transitievormen hierbij de belangrijkste vragen.

BRUPARTNERS :

De lancering van de circulaire economie opent tal van economische opportuniteiten voor de ondernemingen. Welke zijn deze opportuniteiten ?

Elke dag hervormen nieuwe eisen van bewuste verbruikers, nieuwe reglementeringen, nieuwe handvesten de economie – deze die we de « lineaire economie » noemen – tot een **systeem dat het hergebruik en het recycleren van grondstoffen bevordert**. Deze context zet niet enkel aan tot innovatie en, bijgevolg, tot het creëren van een nieuw aanbod, maar tevens tot het aannemen van nieuwe praktijken in sectoren die tot dan toe weinig bij deze transitie waren betrokken.

De verkoop van onverpakte producten – en niet enkel groenten en fruit – die enkele jaren geleden slechts door enkele biowinkels werd aangeboden, wordt vandaag een soort van « must » voor de merken van de grote distributie. Het verbod op plastic zakken is niet de enige factor die dit fenomeen verklaart : er is de tendens tot « nul afval » maar er zijn eveneens doelstellingen inzake de beperking van de verpakkings- en vervoerskosten.

Zoals we hebben vastgesteld, zijn **alle sectoren hierbij betrokken**, van de industrie tot de logistiek en het vervoer, over de gezondheid – die sedert het begin van 2020 tot een centrale bezorgdheid is geworden – allen vinden zichzelf (maar te traag) opnieuw uit !

BRUPARTNERS :

Wat is het werkgelegenheidspotentieel van de circulaire economie in het Brussels gewest ?

Het is moeilijk om precieze cijfers te geven want de parameters, die in aanmerking moeten worden genomen, zijn zeer talrijk en de onrechtstreekse gevolgen van elke nieuwe activiteit kunnen zeer breed zijn.

De Europese Commissie is er niettemin in geslaagd om te ramen dat **de circulaire economie reeds in 2018 nagenoeg 4 miljoen personen in de Lidstaten tewerkstelde.**

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, net als elders, vormen de hervormingen van deze beweging een echt potentieel voor nieuwe arbeidsplaatsen, maar tevens voor het verlies aan jobs. Het oude model wordt immers op de proef gesteld. Maar zoals voor elke innovatiecyclus, valt dit ook hier onder het **beginsel van « creatieve destructie »** *. Opdat de uiteindelijke verhouding positief zou zijn, moet men zich baseren op wat vandaag de kracht van het Gewest uitmaakt : de sectoren waarin het scheppen van meerwaarde toelaat om de lokale werkgelegenheid te bewaren, en zelfs herlokalisaties in de hand te werken. Dit is het geval voor de bouw die regelmatig met een gebrek aan arbeidskrachten wordt geconfronteerd, zoals blijkt uit de lijst van kwetsbare beroepen gepubliceerd door ACTIRIS – en voor de **horecasector**. Het relanceplan, dat in maart-april 2020 door de Executieve werd afgekondigd, richt zich op deze sectoren.

Vanuit een breder oogpunt moet ook rekening worden gehouden met het type van de gecreëerde arbeidsplaatsen – min of meer gespecialiseerd of jobs die al dan niet gespecialiseerde opleidingen vereisen – net als met de zwaarte van het werk en de kansarmoede, zoals dit met name reeds het geval is in het kader van de digitale revolutie.

De « creatieve destructie », zoals deze wordt getheoriseerd door Joseph Schumpeter, is een proces waarbij voorbijgestreefde productieve activiteiten verdwijnen en worden vervangen door nieuwe activiteiten ingevolge innovaties van de innoverende ondernemer.

BRUPARTNERS :

Hoe kan me volgens u de economische actoren ertoe aanzetten om zich in een circulair economisch proces in te schrijven ?

De bewustwording is reëel en de concrete omzetting ervan evolueert op positieve wijze, maar er is natuurlijk nog een hele weg af te leggen. Een beleid van « dwang als aansporing » kan in dit geval doeltreffend zijn.

De aansporing, dat zijn, behalve de **financiële of fiscale stimuli**, alle **feitelijke demonstraties van de opportuniteiten die de activiteiten ter bevordering van de lokale productie en verbruik, het hergebruik van grondstoffen**, enz. bieden. Vanuit dit oogpunt vormen de digitalisering en het delen van gegevens niet enkel nuttige maar tevens onontbeerlijke instrumenten. De transparantie van de informatie over de grondstoffen, waaruit producten zijn samengesteld bijvoorbeeld, stelt zowel individuele verbruikers als ondernemingen in de mogelijkheid om zo duidelijk mogelijke keuzes te maken.

Wat betreft dwang, denk ik aan de **reglementeringen die dwingender (en niet blokkerend) zouden moeten zijn op het vlak van internationale commerciële uitwisselingen.** Ik denk in dit verband meer bepaald aan het project **Sonian Wood Coop**. Het Zoniënwoud telt meer dan 5.000 hectaren die door de UNESCO zijn beschermd en het voorwerp uitmaken van een strikte en gecontroleerde exploitatie ter bevordering van het ecosysteem. Een groot gedeelte van het gekapte hout wordt nochtans naar Azië uitgevoerd, wat de inspanningen om de milieuafdruk te beperken tenietdoet. Het idee van de coöperatieve Sonian Wood Coop bestaat erin, met een lokaal netwerk van architecten, ontwerpers, enz. samen te werken opdat het hout zou worden gebruikt voor de vervaardiging van voorwerpen, meubelen en decoratie-elementen « made in Brussels » die in Brussel blijven. Om op grote schaal doeltreffend te zijn, moet dit soort van initiatieven wel door sterke en daadwerkelijk sanctionerende maatregelen worden ondersteund.

BRUPARTNERS :

Ook al heeft het Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie (GPCE) de bakens uitgezet voor een Brusselse circulaire economie, wat zijn volgens u de hefboomen die moeten worden bediend om op volwaardige wijze de transitie naar een circulaire economie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (overheidsopdrachten, opleidingen, enz.) te maken ?

Zoals we in het boek aangeven, bestaan er hefboomen voor de circulaire economie in de **grote ondernemingen** die, in het kader van hun eigen organisatie of door de ondersteuning van KMO-partners, een cruciale rol vervullen bij de verspreiding van de nieuwe praktijken. Men moet bovendien netwerken ontwikkelen, met name in de **textiel-, plastic-, logistieke, afvalstoffensector**, enz.

Gelet op het belang van de openbare sector in het Gewest en op het succes van de « **Green Deals** », akkoorden tussen publieke en private partners rond duurzame projecten, is de publieke vraag van fundamenteel belang voor de lancering en versnelling van het proces. Wat betreft de **opleidingen** tenslotte, hebben we tevens ambitieuze programma's opgesteld die op de collectieve intelligentie zijn gebaseerd. Zo heeft een **internationaal partnership tussen Brussel, Montréal en Paris** voorgesteld om onderzoekers (doctoranten, postdoctoranten), ondernemers, architecten, civieltechnische deskundigen, enz. in een **school, « Ville, territoire et économie circulaire » genaamd**, samen te brengen.

BRUPARTNERS :

Wat zijn de perspectieven voor de circulaire economie te Brussel ? Wat moet men doen om in de transitie te slagen ?

Deze blijven zeer gunstig, ook al kan men ervoor vrezen dat de impact van de maatregelen ter bestrijding van het Covid-19-virus een conjuncturele vertraging meebrengt. Om ons systeem nog grondiger te kunnen hervormen, zullen - op elk niveau - inspanningen nodig zijn, evenals de nodige moed, zowel vanwege de beleidsverantwoordelijken als van de economische spelers. We bewijzen het tijdens deze gezondheids crisis : we zijn ertoe in staat om van inventiviteit, solidariteit en doorzettingsvermogen te getuigen.

« Laat ons aan de transitie beginnen ! ».

Het boek « L'économie circulaire en Région de Bruxelles-Capitale », dat in 2020 door Hugues Belin en Cédric Hananel werd uitgebracht, kan via de volgende link worden gedownload : <https://www.circulareconomybook.brussels>.

